

The Social Partnership and Dialogue – Exigencies of Adult Education Parteneriatul și dialogul social exigență a educației adulților

Maria STOEA, Ministerul Educației și Cercetării

Abstract

Adult education is the response of society to the exigencies of modernity, an answer that should take into account the features of the world of work, of the economy, business market, domains that are closely connected to the educational field. The expression of all these links is the social partnership in education, realised on a local and also an international level. The partnership can answer to the different limits and barriers that the school is facing, but it is not free of risks. Only taking into account the opportunities, simultaneously with the associated problems can promote the partnership in education at a central, governmental level, or a local one, on each segments that falls under the category of lifelong learning.

Rezumat

Educația adulților este răspunsul societății la exigențele contemporaneității, răspuns care trebuie să țină seama de caracteristicile specifice ale câmpului muncii, economiei, comerțului, domeniilor strâns conectate cu câmpul educațional. Expresia acestor legături este parteneriatul social în educație realizat la nivel local dar și internațional. Parteneriatul poate răspunde la diferitele limite și bariere pe care școala le întâmpină însă nu este lipsit de riscuri. Doar considerarea concomitentă a oportunităților împreună cu problemele care se asociază, poate promova parteneriatul în educație la nivel central guvernamental, sau local pe toate segmentele ce se reunesc sub conceptul de educație continuă.

Sistemele de educație și formare din întreaga Europă – și cu atât mai mult din țările aflate în tranziție – se află în mijlocul unor profunde schimbări și adaptări. Exigențele societății contemporane impun identificarea și adoptarea unor strategii coerente și măsuri practice care să asigure educația de-a lungul întregii vieți pentru implementarea învățării permanente la nivel individual și instituțional și în toate sferile vieții publice și private.

Sistemele de educație și formare trebuie să se adapteze noilor realități ale secolului al XXI-lea și educația permanentă trebuie să se situeze în centrul politicilor educaționale, să fie promovată atât din perspectiva ocupării forței de muncă cât și în scopul asigurării coeziunii sociale, pentru dezvoltarea cetățeniei active și dezvoltării plene a personalității umane.

La începutul anilor '90, economia românească a fost nevoită să se adapteze unor schimbări abrupte ale modului de producție, ale comerțului, investițiilor. Aceste schimbări, care nu au încetat să se manifeste, printre alte consecințe, au dezechilibrat piața muncii, conducând la cote ridicate ale șomajului, asociate cu discrepanțe tot mai accentuate între calificarea forței de muncă și cererea calificărilor pe piața muncii, cu deficiențe grave ale inserției sociale și ale participării active la viața comunității. Șomajul a atins în principal populația subcalificată sau necalificată. Această realitate a determinat o creștere a cererii de educație pentru populația adultă, precum și presiuni sociale pentru prelungirea studiilor, menită, pe de o parte să întârzie lansarea pe piața forței de muncă, din nefericire excedentară, a unui segment important ce alimentează categoria șomerilor, iar din punct de vedere educațional, să asigure o educație de bază solidă, care să permită accesul în sistemul formării – și formării continue -, dar și o integrare mai rapidă și mai adecvată pe piața muncii. O altă realitate a lumii contemporane este scăderea accentuată a natalității, deci înnoirea mai lentă a populației active ceea ce duce, de asemenea, la creșterea importanței acordate educației adulților.

Pe de altă parte, evaluarea noilor necesități de formare care să se bazeze pe evoluția previzibilă a economiei, a perspectivelor de ocupare pe termen mediu, dar mai ales pe termen lung, pe evoluția structurii calificărilor este foarte dificil de realizat. Politica de descentralizare, specifică epocii în care trăim, ridică și ea probleme legate de proiectarea strategiilor educaționale, de implicarea diferiților factori în educație.

Unul dintre răspunsurile la nenumăratele probleme ridicate îl reprezintă conectarea instituțiilor de educație și formare la mediul economic și social, o importantă creștere a dimensiunii regionale sau locale în politicile de dezvoltare a resurselor umane, concentrarea eforturilor tuturor actorilor implicați în elaborarea și/sau aplicarea politicilor și strategiilor educative centrate pe idei și obiective forță.

Dezbaterele internaționale au demonstrat că actualmente există nu numai o mare necesitate, dar și condiții favorabile pentru a se stabili noi alianțe în jurul strategiilor educative la nivel internațional și național. Parteneriatul este chemat să răspundă imperativelor educative dintr-o triplă perspectivă: economică, socială, individuală. Parteneriatul social în educație și formare profesională inițială și continuă contribuie la dezvoltarea resurselor umane ca resursă strategică a dezvoltării economice, la asigurarea coeziunii sociale și a participării cetățenești prin combaterea formelor de excludere socială prin educație și facilitează interacțiunea dintre mediul educațional și cel cultural, social și economic, prin formularea explicită a răspunderilor sociale ale partenerilor. Scopul orientării în mediul educativ este: să faciliteze alegerea studiilor, să ajute adultul să se adapteze și să reușească în învățare în vederea facilitării inserției și reorientării sale în lumea profesională, iar într-o manieră mai largă, în universul economic și social. Parteneriatele și alianțele strategice privind educația de-a lungul întregii vieți pot fi abordate dintr-o dublă perspectivă:

Parteneriate și alianțe strategice stabilite la nivel internațional:

În contextul globalizării, instituțiile care se ocupă de educația de-a lungul întregii vieți trebuie să fie preocupate în egală măsură de promovarea unor profunde schimbări privind sistemul de învățare și însușire de cunoștințe, dezvoltare a abilităților și dobândire de competențe pe diferite paliere, cât și de o colaborare dincolo de frontiere. Pentru statele care abordează de la o dată recentă acest segment al educației, dar și pentru statele care după anii '90 au fost puse în fața unor noi realități economice și sociale, fiind obligate să schimbe radical optica asupra educației adulților - abea în acest nou context, abordată în sensul ei adevărat, depolitizat și în concordanță cu nevoile reale de educație ale individului -, parteneriatul la nivel internațional și valorificarea experienței pozitive pe plan mondial devine una dintre condițiile reușitei strategiei pe plan

național. În același timp, cooperarea cu parteneri internaționali oferă posibilitatea alinierii educației adulților din aceste țări la standardele și practicile internaționale.

Colaborarea în parteneriat trebuie să ajute organizațiile partenere prin acodarea de consultanță la structurarea, restructurarea și reorientarea activității lor în domeniul educației adulților, să le ofere sprijin material – aspect deloc de neglijat pentru orice început de drum –, să asigure un schimb amplu cu alte țări. Sprijinul unui partener cu experiență asigură, de cele mai multe ori, rezultate importante.

Nu trebuie neglijat faptul că beneficiul într-un parteneriat nu trebuie să fie unilateral, că, din perspectiva unei Europe unite, este nevoie de parteneri egali pentru atingerea obiectivelor educaționale generale.

În ultimul deceniu, în țara noastră, numeroase instituții, organizații, structuri – mai mult sau mai puțin cunoscute - care se ocupă de educația adulților, au stabilit și derulat activități în parteneriate externe. De cele mai multe ori, aceste parteneriate și-au dovedit oportunitatea și eficacitatea în beneficiu general. Cheia succesului în asemenea parteneriate constă în seriozitate, muncă de calitate, respectul termenelor și al angajamentelor, respect comun, respect mutual și dorința de justiție socială la nivel global și local.

Parteneriate și alianțe interinstituționale și instituții – societate.

Parteneriatele interne – naționale, regionale sau locale - trebuie abordate cu cea mai mare seriozitate, căci, experiența a demonstrat, ele reprezintă o condiție sine qua non a succesului în educația adulților. O abordare unilaterală a educației adulților – de diferite structuri cu atribuții în domeniu - nu poate oferi decât rezultate segmentale. Obiectivele educației adulților sunt atât de complexe, încât ele sunt imposibil de realizat fără o reală colaborare între actorii implicați, fără coordonarea și coerența politicilor, strategiilor, acțiunilor ce converg spre atingerea acestora. Parteneriatele sunt o cale normală pentru a descoperi și a rezolva problemele care apar în dezvoltarea locală. În mod ideal, parteneriatele ar trebui să fie flexibile și adaptabile, cu obiective și metode clar identificate și definite și responsabilități clar repartizate, care să asigure menținerea coerenței sistemului. Formarea profesională continuă spre exemplu, în concordanță cu aspirațiile profesionale ale individului, cu dorința de facilitare a integrării sociale adecvate, cu exigența creșterii competitivității forței de muncă nu poate fi realizată decât în cadrul unui parteneriat reunind factori de decizie din domeniul educației, muncii, piața muncii – beneficiari.

Rolul agenților economici într-un asemenea parteneriat este extrem de important. Formarea trebuie să răspundă „penuriei” de mână de lucru specializată, introducerii tehnologiilor noi, precum și restructurării întreprinderilor.

Confruntate cu această cerere de competențe din ce în ce mai specializate, care nu sunt direct accesibile, dar care cer o performanță din ce în ce mai ridicată, agenții economici trebuie să fie implicați într-o măsură tot mai mare în organizarea formării. Educația adulților poate obține beneficii enorme de la lucrul în parteneriat. O colaborare între factorii angajați în educație și ocupare este mai puțin probabil să ofere programe de formare care să fie în contradicție cu nevoile reale de educație pe plan local și național. Un demers educativ trebuie fondat mai mult pe prospecție decât pe previziuni și să corespundă mai puțin unui produs al planificării (document) și mai mult procesului însuși, implicând concertarea tuturor partenerilor consacrați la toate nivelurile.

Un nivel scăzut al educației poate fi, desigur, o frână în calea dezvoltării, dar, pe de altă parte, o expansiune a educației care să nu fie integrată procesului real de dezvoltare poate fi o risipă costisitoare și o sursă de frustrare. Problema se pune atât la nivel local cât și la nivel național. Condiționează toate tentativele pentru o adaptare mai bună a educației la mediu. Este necesară o întărire a cooperării între instituțiile de formare profesională, de educație generală și de educație a adulților, pentru ca fiecare să contribuie cu punctele sale forte, pentru o utilizare optimă a resurselor disponibile.

Cu toate avantajele prezentate, o întrebare se naște în mod automat. Dacă cerințele economice sunt prea incerte și perspectivele de angajare prea imprevizibile, trebuie oare să ne subordonăm cu precădere comenzii sociale? Răspunsul este că nu există sistem educativ și de formare profesională ideal. Determinante sunt condițiile reale de funcționare a sistemului, coerențele cu mediul instituțional și cultural, precum și cu tradiția națională.

Abordând sfera largă a educației adulților, adevărul care se impune este că, și în acest caz, parteneriatele inclusive și abordările integrate sunt mai în măsură să ajungă la cei care beneficiază de educație și răspund coerent nevoilor și cerințelor lor de învățare. Aducerea învățării mai aproape de casă, unul dintre cele șase mesaje cheie ale Memorandum-ului asupra învățării permanente – lansat de Comisia Europeană ca document circumscris politicilor și strategiilor europene de dezvoltare – va necesita reorganizarea și redeschiderea resurselor pentru a crea tipuri potrivite de centre de învățare /educație în amplasamente cotidiene în care oamenii să beneficieze implicit sau explicit de manifestări cu scop educativ: școli, cămine culturale, case de cultură, biblioteci, muzee, locuri de cult, centre comerciale, piețe și orice locuri publice, complexe de agrement, centre de sănătate, locuri de muncă.

Printre categoriile de parteneri la nivel național pot fi amintiți:

- ministere; agenții naționale;
- instituții de cultură;
- culte religioase;
- unități și instituții de învățământ;
- agenți economici și instituții reprezentând alte autorități publice cointeresate;
- universități, instituții de cercetare și dezvoltare, centre de expertiză, alte instituții care pot furniza date și informații relevante pentru dezvoltarea educației;
- alte categorii de beneficiari, precum părinți, elevi, comunitatea de afaceri, grupuri și asociații profesionale, sindicate, organizații neguvernamentale, comunitatea locală;
- mass-media ca formă principală de transfer al informației privind răspunderea socială a educației.

Pe plan intern, *legislația în domeniu promovează parteneriatul în educație* la nivel central guvernamental, dar și local, pe toate segmentele ce se reunesc în conceptul de educație continuă. Sunt de amintit *Legea învățământului nr. 84/1995, republicată; Legea nr. 132/1999 privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Național de Formare*

Profesională a Adulților; Legea 133/2000 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului României nr. 102/1998 privind formarea continuă prin sistemul educațional; Ordonanța Guvernului României nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților.

Într-o expunere cu totul favorabilă promovării parteneriatul în materie de educație nu trebuie omis însă – și experiența a demonstrat – că *parteneriatul comportă și numeroase riscuri*. Unul dintre acestea îl reprezintă percepția parteneriatului ca o deresponsabilizare a statului și/sau ca o minimalizare a responsabilității educatorilor în definirea orientărilor specifice la nivelul educației adulților.

Evitarea acestui tip de percepție, în condițiile în care școala este desemnată să devină un sistem de servicii către comunitate, este o condiție foarte importantă a succesului strategiei de parteneriat. În primul rând, îi revine statului datoria să-și împlinească rolul în dezvoltarea educației prin măsuri concrete. În al doilea rând, trebuie să fie evident că acel concert al educatorilor și al celorlalți parteneri implicați în educație trebuie să respecte atribuțiile, responsabilitățile fiecăruia.

Toate aceste mici conflicte, care pot fi permanent ținute sub control, soluționate, ajustate, sunt de preferat față de acțiunea izolată și unilaterală a posibililor parteneri.

Pentru a avea o imagine cât mai exactă asupra problematicii parteneriatului și dialogului social ca exigențe ale viitorului în educația adulților, lansez spre dezbateră următoarele probleme:

- *oportunitatea/necesitatea parteneriatului în contextul intern și extern actual și de perspectivă – argumente; obiective generale; domenii de implementare;*
- *experiențe pozitive – parteneriate viabile – studii de caz; principii de funcționare; posibilitatea multiplicării;*
- *riscuri ale parteneriatului – eșecuri, cauze și posibilități de evitare a nereușitelor.*